EX PHYSICA ARISTOTELIS, AC PRIMO *EX LIBRIS PHYSICORUM.*

Propositiones Cap. 1. lib. 1.

1. IN Physica incipiendum est à principiis.

2. In principiorum investigatione procedendum est à confusis.

3. In principiorum explicatione procedendum est ab universalibus ad singularia.

Definitio est numerus principiorum.

Principia sunt, quæ nec alia ab aliis vicissim gignuntur, nec ab aliis oriuntur omnia, ut, *materia.*

Principia generationis sunt tria, materia, & forma, & privatio.

Principia rei genitæ sunt duo materia & forma.

Definitio materiæ primæ.

Materia est id, quod cuique rei primò subest, ex quo insito aliquid per se, non aliena vi, nec per aliud efficitur, ut, *materia prima ligni.*

Proprietates materiæ primæ.

1. Materia est pura potentia.
2. Materia est purè passiva.
3. Materia appetit omnem formam.
4. Materia est ingenerabilis & incorruptibilis.

Definitio formæ substantialis.

Forma substantialis est actus simplex substantialis, unum per se cum materiâ componens: ut, *anima rationalis.*

Divisio corporum.

Eorum quæ sunt in natura rerum, alia natura sunt & constant, alia ab aliis causis originem ducunt. Prioris membri exemplum, ut, *terra*, posterioris, ut, *sedes*.

Discrimen naturalium ab artificialibus.

Corpora naturalia intra semetipsa motûs & statûs principia habere videntur, artificialia, ut talia non habent.

Definitio naturæ & divisio.

Natura est principium quoddam & causa motûs & statûs ejus, in quo est primò per se, non per aliud, alienáque vi, ut, *materia ligni, forma terræ.*

Naturæ in universum sunt duæ, materia & forma.

Definitio naturam habentium.

Naturam habent ea omnia, in quibus hoc tale principium inest; ut, *lignum, terra*, &c.

Definitio eorum, quæ sunt è natura.

E natura esse dicuntur & hæc ipsa & quæ his per se insunt, & conveniunt; ut, *terra, motus deorsum respectu terræ.*

Definitiones Causæ.

1. Causa est, quæ dat esse rei.

2. Causa est id, ad cujus esse sequitur aliud; ut, *Ignis est causa caloris.*

Genera causarum.

Genera causarum sunt quatuor, materia, forma, efficiens, finis.

Materia est, ex qua aliquid ita conficitur, ut in reipsa insit ac permaneat: ut, *æs respectu statuæ.*

Forma

Forma eſt ratio & definitio naturæ cujusque; ut, *anima rationalis reſpectu hominis.*

Efficiens eſt id, unde primum mutationis, aut quietis principium dicitur; ut, *ignis reſpectu caloris.*

Finis eſt id, cujus cauſa aliquid fit; ut, *ſanitas reſpectu deambulationis.*

Proprietates cauſarum.

1. Multæ ſunt ejusdem non adventitiæ cauſæ; ut, *ſtatua, ſtatuarius, & æs.*

2. Quædam ſunt, quæ mutuò ſibi cauſam dant & afferunt; ut, *ſanitas eſt cauſa deambulationis, & deambulatio cauſa ſanitatis.*

3. Idem cauſa eſt contrariorum effectuum; ut, *ſol indurat lutum, & emollit ceram.*

Definitiones cauſarum.

1. Cauſarum alia eſt prior, alia poſterior; ut, *medicus & artifex.*

2. Cauſarum aliæ ſunt cauſæ per ſe, aliæ per accidens, ut, *ſtatuarius, & muſicus reſpectu ſtatuæ.*

3. Cauſarum aliæ ſunt cauſæ actu, aliæ potentia: ut, *ædificans & ædificator.*

4. Cauſarum aliæ dicuntur ut conjunctæ, aliæ ut ſimplices. Conjunctæ, ut, *Polycletus ſtatuarius*; ſimplices, ut, *ſtatuarius*: item *polycletus.*

Diviſiones ex cap. 5. lib. 2.

1. Eorum quæ fiunt, alia ſemper eodem modo fiunt, alia plerumque, alia præter hæc. Exemplum 1. membri; ut, *quod nocti dies ſuccedat.* 2. ut, *quod homo naſcatur cum duobus oculis.* 3. ut, *quod fodiens ſepulchrum inveniat theſaurum.*

2. Eorum quæ fiunt, partim alio referuntur,

partim non referuntur. Exemplum prioris membri: ut, *deambulatio ob ſanitatem ſuſcepta.* Poſterioris, ut, *inconſideratus motus digitorum.*

3. Eorum, quæ alio referuntur, alia ratione fiunt, alia naturâ. Exemplum prioris membri, ut *deambulatio ob ſanitatem ſuſcepta.* Poſterioris, *motus terræ deorſum.*

Definitio fortunæ.

Fortuna eſt cauſa per accidens in iis rebus, quæ ab animi judicio proficiſcuntur, & rarò fiunt; ut, *fodiens reſpectu inventionis theſauri.*

Definitio ejus quod eſt fruſtra.

Fruſtra dicitur fieri, cùm id, quod alterius gratia fieri ſolet, non illius ſit gratia; ut, *ſi deambules ad conſequendam ſanitatem, nec eam conſequaris.*

Definitio monſtri.

Monſtrum eſt individuum animatum, habens à naturâ notabilem deformitatem toti ſpeciei extraneam, ut, *homo biceps.*

Hypotheſes ex cap. 1. lib. 6.

1. Eſt aliquid, quod reverà eſt tantum, aliud quod eſſe poteſt, ſimulque reipſa eſt. Exemplum prioris membri, ut, *calidum ut quatuor.* Poſterioris, ut, *calidum ut octo.*

2. In iis quæ cum aliquo conferuntur, partim ex elatione & ſubmiſſione dicuntur, partim ex efficientia & perpeſſione unoque nomine ex eo quod movet, & ex eo quod movetur. Exemplum primi membri, ut, *duplum & dimidium*: ſecundi, ut, *calefacere & calefieri*: tertii, ut, *projicere & projici.*

3. Mo-

3. Motus ſine rebus extare nullo modo poteſt.

4. Unumquodque eorum in quibus eſt motus, duobus modis dicitur; ut, *in ſubſtantia, forma & privatio*; *in qualitate album & nigrum*, &c.

Definitio motus.

Motus eſt actus ejus, quod eſſe poteſt, qua ex parte eam vim habet; ut, *ambulatio, calefactio.*

Acceptiones infiniti.

1. Id dicitur infinitum, quod defectu quantitatis pertranſiri non poteſt: ut, *punctum.*

2. Quod ob nimiam quantitatem pertranſiri non poteſt; ut, *aer infinitus ſieſſet.*

3. Quod & ſi poſſit abſolutè, vix tamen ratione magnitudinis poteſt pertranſiri; ut, *ambitus terræ.*

4. Quod natura ſua habere poteſt, non tamen habet exitum aut terminum, ut, *circulus.*

5. Quod infinitum eſt potentiâ, ut, *continuum.*

Diviſio infiniti potentiâ.

Infinitum poteſt eſſe triplex: infinitum additione, ut, *numerus*: infinitum detractione, ut, *linea*, infinitum utroque modo, ut, *tempus.*

Definitio infiniti.

Infinitum eſt, cujus ſemper aliquid extra, ii qui ratione quantitatis ſumpſerint, accipere poſſunt; ut, *linea infinita ſi daretur.*

Diviſio loci.

Locus alius eſt communis, alius proprius.

Locus communis eſt, qui omnia corpora ambit; ut, *ſuperficies concava cæli.*

Locus proprius eſt, qui primus ambit; ut, *ſuperficies concava vaſis reſpectu vini in eo contenti.*

Pro-

Proprietates loci.

1. Locus ambit id, cujus eſt locus, nec aliquid eſt rei.

2. Locus proprius nec major eſt, nec minor locato.

3. Locus non à quaque re deſeritur, tamen ſejungi poteſt.

4. In omni loco eſt ſupra & infra.

5. Omne corpus naturâ ad locum ſuæ naturæ, accommodatum fertur, in eóque quieſcit.

6. Locus eſt immobilis.

Definitio loci.

Locus eſt prima ejus, quod circumfuſum eſt, extremitas, quæ moveri poteſt; ut, *ſuperficies concava vaſis reſpectu vini.*

Definitio vacui.

Vacuum eſt locus carens corpore: ut, *Superficies concava vaſis, ſi nullum corpus in eo eſſet.*

Definitio temporis.

Tempus eſt numerus motûs ſuperioris & conſequentis: ut, *hora, dies*, &c.

Proprietates temporis.

1. Tempus minimum numero eſt, magnitudine non eſt.

2. Tempus velox & tardum non dicitur, multum verò & paucum, longum & breve dicitur.

3. Tempus ubique ſimul idem eſt: quod autem prius & poſterius ſit, non item.

4. Ut iterum atque tertiò motus unum & idem eſſe poteſt, ſic etiam tempus.

5. Non ſolum motum tempore metimur, ſed etiam tempus motu.

Divi-

Divisiones ex cap. 1. lib. 5.

1. Omne quod movetur, partim movetur per aliud adventitiáque vi, partim quod illius aliquid movetur, partim quia idem primum movetur. Exemplum 1. membri, ut, *musicus ambulat.* 2. ut *homo sanatur, quando sanatur oculus.* 3. ut, *homo ambulat.*

2. Eorum quæ movent, aliud per aliud alienáque vi movet, aliud parte, aliud primo motum affert. Exemplum 1. membri, ut, *musicus ædificat.* 2. ut, *Socrates percutit, quia manu percutit.* 3. ut, *medicus curat.*

3. Terminorum ad quos est motus, alius est per aliud, alius per partem, alius per se primum.

Exemplum primi membri, ut, *calor respectu calefactionis*, si fortè ex calore inducto mutetur calor; secundi, ut, *sanitas hominis, respectu sanationis oculi*; tertii, ut, *calor respectu calefactionis.*

Divisio eorum quæ mutantur.

Eorum quæ mutantur, aliud ex subjecto in subjectum mutatur, aliud ex non subjecto in non subjectum, aliud ex non subjecto, in subjectum, aliud ex subjecto in non subjectum. Exemplum 1. membri, ut, *cùm ex albo fit nigrum.* 2. ut, *ex non nigro non album.* 3. ut, *ex non homine homo.* 4. ut, *ex homine non homo.*

Definitio motus physici & divisio.

Motus physicus est mutatio sensibilis & successiva inter terminos contrarios vel medios; ut, *calefactio, dealbatio*, &c.

Tria sunt genera motûs Physici, accretio vel decretio, alteratio, motus localis.

Quid

Quid simul, tangere.

Simul esse dicuntur, quæ in uno primo loco sunt; ut, *albedo & dulcedo in lacte.*

Separatim esse dicuntur quæ sunt in diversis primis locis; ut: *Joannes & Petrus*, &c.

Tangere se dicuntur ea, quorum conjunctæ sunt extremitates; ut, *aqua & aer.*

Medium est id, quod prius pervenire solitum est ad id quod movetur, aut mutatur quàm ad id ultimum; in quod natura mutatur, quod continenter mutatur aut movetur; ut, *inter ignem aut terram medius est aër.*

Continenter movetur id, quod nihil aut certè paululum rei interrumpit, non temporis; sed rei in qua movetur; ut, *Cùm post primam fidium chordam, mox pulsatur ultima.*

Deinceps sequitur id, quod principium sequitur, cùm nihil interjectum sit inter illa ex iis, quæ in eodem genere sunt; ut, *una domus sequitur deinceps alteram.*

Cohærens dicitur, quod deinceps sequitur, & præterea contingit; ut, *domus alteram sequens, eademque contigua.*

Continuatum dicitur aliquid cùm utriusque eorum, quæ inter se apta sunt, & se contingunt, una eadémque sit extremitas; ut, *una pars lineæ est alteri continuata.*

Divisio unitatis motûs.

Triplex est unitas & diversitas motûs generica, specifica, numerica.

Motus unius generis est, qui tendit ad terminum

unius

unius prædicamenti, ut, *motus ſurſum, & motus deorſum.*

Motus unius ſpeciei eſt, cùm & unius eſt generis & individua ſpecie continetur, ut, *hæc & illa dealbatio.*

Motus unius numero eſt, qui in eodem numero ſubjecto, continuo tempore tendit ad eundem numero terminum, ut, *una calefactio:*

Definitio motuum contrariorum.

Motus contrarii dicuntur, qui tendunt ad terminos contrarios, ut, *calefactio & frigefactio.*

Definitio continui.

Continuum eſt, quod dividuum eſt in ea, quæ ſemper dividi poſſunt, ut, *linea.*

EX LIBRIS DE COELO.

Definitio continui & diviſio.

CContinuum eſt, quod dividuum eſt in ea, quæ ſemper & infinitè dividi poſſunt, ut *linea.*

Dividitur in tres ſpecies, lineam, ſuperficiem, & corpus.

Linea eſt magnitudo quæ in unum dividi poteſt.

Superficies eſt magnitudo, quæ in duo dividi poteſt.

1. Corpus eſt magnitudo, quæ in tria dividi poteſt.

2. Corpus eſt id, quod omni ex parte ſecari poteſt.

Hypotheſes ex cap. 2. lib. 1.

1. Omnia corpora & magnitudines quæ naturâ conſtant, per ſe loco moveri poſſe dicimus.

2. Omnis locus, quo per locum quid movetur; aut